Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

GYERMEKEKKEL VALÓ BÁNÁSMÓD INTEGRÁLT ELHELYEZÉS ESETÉN, A GYERMEKEK INTÉZMÉNYBE TÖRTÉNŐ BEFOGADÁSA, AZ ADAPTÁCIÓ FOLYAMATA

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Gyermekekkel való bánásmód integrált elhelyezés esetén, a gyermekek intézménybe történő befogadása, az adaptáció folyamata

HALLGATÓI TANANYAG

Szerzők

Dudás Lilla

Hamperger Anita

Szakmai lektor

Dr. Gortka-Rákó Erzsébet

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001azonosítószámú, Szociális humán erőforrás fejlesztése

kiemelt projekt

Az EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001azonosítószámú, Szociális humán erőforrás fejlesztésekiemelt projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A kiadvány a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001

azonosítószámú,

Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt

keretében készült

Kiadja Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

1142 Budapest, Ungvár utca 64-66.

Telefon: +36 1 450 32 30, +36 1 450 32 35

www.nszi.hu

Felelős kiadó: Dr. Tóth Tibor főigazgató

Budapest, 2021.

Előszó

Köszöntjük a 14 órás „**Gyermekekkel való bánásmód integrált elhelyezés esetén, a gyermekek intézménybe történő befogadása, az adaptáció folyamata***”* (továbbiakban: Gyermekekkel való bánásmód) c. szakmai blended-learning típusú képzés oktatójaként!

Ez a modern és új képzési forma magában foglalja egyrészről az e-learning módszertannal támogatott tanulást, másrészről pedig a jelenlétet igénylő személyes, konzultatív formát. Ezért nevezzük magyarul a blended-learning képzést, vegyes típusú képzésnek is.

- Az e-learning módszertannal támogatott részt a megadott elektronikus felületen éri el. A tananyag feldolgozásra és elsajátítására az Ön által meghatározott időbeosztásában és ritmusában kerülhet sor a megadott határidőig.
- A jelenlétet igénylő tananyagrészeket csoportos formában tudja elsajátítani a megadott napokon.
- Amennyiben a képzés vizsgával zárul, úgy azt, az elektronikus felületen tudja teljesíteni a megadott határidőig. A határidő lejártát követően a teszt megírására nincs lehetőség.

Mit ad a résztvevőknek az „*Gyermekekkel való bánásmód*” c. továbbképzés, milyen kompetenciákkal bővül szakmai tudásuk?

A továbbképzés célja, hogy a különleges, speciális gyermekeket nevelő szakemberek meggyőződésévé váljon, hogy a gondozási – nevelési tevékenység a gyermek szomatikus és pszichés fejlődését egyaránt befolyásolja. A gondozási-nevelési munka nagy hatással van a kapcsolatok épülésére. A nyitott hozzáállás, a szeretetteljes bánásmód, a tapintatos gondozás az érzelmi stabilitást és a biztonságérzetet erősíti. Cél, hogy a szakember megismerje az együttnevelés fogalmát és az abból adódó sajátosságokat, az eltérő fejlődésmenet sajátosságait és a felmerülő sajátos nevelési helyzeteket, valamint azok kezelését. Képes legyen különbséget tenni az egészséges és eltérő fejlődésű gyermekek gondozási, önellátási szintje és igénye, a sajátos ütemű fejlődés megnyilvánulási jelei között. Tudja kezelni a pszichés problémákból adódó nevelési helyzeteket. Érzelmileg képes legyen a fogyatékkal élőket inkluzív módon nevelni.
Ismerje meg és sajátítsa el a szakellátásba érkező gyermek befogadásának a lépéseit.

Hogyan épül fel a „*Gyermekekkel való bánásmód*” c. továbbképzés?

Tananyagegység	Óraszám	Forma
1. Szakmai e-learning	4 tanóra	e-learning
2. Képzési nap	10 tanóra (4,5 tanóra elmélet 5,5 tanóra gyakorlat)	jelenléti

Bevezetés

A szakmai továbbképzés fejlesztéséhez az alábbi segédanyagok állnak rendelkezésre:

A továbbképzési tartalmak elsajátítását támogató szakmai anyag a résztvevők és képzők számára.

1. **Hallgatói tananyag:**

A blended képzések esetén a tananyag egy része e-learning tananyag formájában, önálló témafeldolgozás keretében, másik része kontaktórás jelenléti képzésben, a tematikában definiált módon jut el a továbbképzésben részt vevő hallgatókhoz.

- A továbbképzés témájához kapcsolódó elméleti ismereteket ad át.
- Az adott fejezetben tanultak áttekintését segíti.
- Gyakorlatorientált szakma- és módszerspecifikus ismereteket közvetít.
- Az elsajátított ismereteket kérdések mentén is ellenőrizhetővé teszi.
- Lehetőséget teremt egy-egy téma elmélyültebb tanulmányozására a felhasznált és ajánlott irodalom segítségével.

2. **Prezentáció (a jelenléti képzéshez):**
   - A továbbképzési program egyes elméleti és gyakorlati elemeinek bemutatását segítő diasorozat. A prezentáció vetítése segíti a tanfolyam strukturálását, az időkeretek betartását.
   - A diák alatti jegyzet az oktatóknak szól, amely a gördülékeny tanfolyamvezetést szolgálja.

Handoutok:

- A résztvevők számár kiosztandó többletinformációt tartalmazó, vagy a gyakorlati képzési részekhez szükséges segédanyaok.

3. **Oktatói segédanyag (a jelenléti képzéshez):**
   - A továbbképzés megtartását támogató bővebb szakmai és módszertani háttéranyag.
   - A résztvevők felé támasztott követelmények megfogalmazása.
   - A számonkérés értékelési szempontjainak bemutatása.
   - Az egyes témákhoz tartozó diák kijelölése.
   - A szakmai tanfolyamhoz szükséges mellékletek bemutatása.
   - Forgatókönyv, mely a továbbképzés főbb tartalmi elemeit, szerkezetét, időkeretét és módszereit, eszközeit foglalja össze.

A szakmai tanfolyam során nem az a cél, hogy a Hallgatói tananyagban található összes elméleti ismeretet elmondja az oktató. A cél az, hogy a legfontosabb ismeretek, szemlélet átadását követően a felmerülő kérdések, gyakorlatok által az elméleti ismeretanyag azonnal összekapcsolódjon a résztvevők mindennapi szakmai munkájával és gondolatokat ébresszen.
Blended képzések esetén elengedhetetlen, hogy az e-learning tananyagrészt az oktató alaposan áttanulmányozza, és a jelenléti képzés során a tematikában meghatározott módon építsen rá, vagy készítsen fel a munka önállóan elvégzendő részére.

A továbbképzés megtartásához javasolt felkészülési lépések:

1. Olvassa át részletesen a továbbképzés megtartásához rendelkezésre álló anyagokat, ismerje meg a továbbképzés kontextusát, célját, tartalmát, lehetséges résztvevőit, időkereteit és a továbbképzés megtartásához szükséges feltételeket.
2. Tanulmányozza át a képzéshez kapcsolódó e-learning modult, valamint a tematikában kialakított koncepciót.
3. Az Oktatói segédanyagot és a rendelkezésre álló prezentációt párhuzamosan, egymással összhangban érdemes átolvasni, megismerni. Olvassa el a diákon található jegyzeteket,

egészítse ki saját gondolataival, tapasztalataival! Szükség esetén érdemes az anyagban hivatkozott szakirodalomból is célzottan tájékozódni.

4. A résztvevők maximális bevonása és a velük való hatékony kommunikáció céljából a továbbképzés megtartása előtt olvassa át a Hallgatói segédanyagot is. Ismerje meg, milyen információkhoz jutnak a témából a résztvevők!
5. A továbbképzési feltételek és a forgatókönyv figyelembevételével készüljön fel a továbbképzés megtartására.
6. Gondolja át előre és rögzítse a továbbképzés során bemutatandó példákat.
7. Tervezze meg az időkereteket és a megoldandó feladatokat! Fontos hogy mindenre maradjon és jusson idő! Könnyebb lesz ezt átgondolni, miután megismerte a résztvevőket (milyen szakterületről érkeztek, milyen végzettséggel, milyen tapasztalatokkal).
8. Építse fel a gyakorlatokat! Biztosítsa a tárgyi feltételeket!
9. Találja ki, hogy a prezentáció vetítését hogyan teszi interaktívvá! Például, amikor már ismeri a résztvevők szakmai tapasztalatát, utalhat ezekre vagy ismerve, hogy melyik résztvevő mely területről érkezett, megkérdezheti, ott mit tapasztalt a témával kapcsolatban. Ügyeljen arra, hogy a ppt-k vetítése közben nem az a cél, hogy a Hallgatói segédanyagot szóról szóra elmondja az oktató. ***A cél: struktúrát adni, figyelmet felhívni, elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok között koherenciát megteremteni, az összefüggéseket felismerni és áttekinteni.***

Javaslatok a továbbképzés egyes elemeinek megvalósításához:

Elméleti előadás – fontos, hogy az előadások interaktív jellegűek legyenek, amelynek keretében az oktató folyamatosan visszacsatolást kér az elhangzottakkal kapcsolatban a résztvevőktől (elsősorban a témához kapcsolódó munkatapasztalataikat illetően), illetve azokra reflektál.

Gyakorlat – a témák feldolgozására irányuló résztvevői gyakorlatok többféle formában (egyéni munka, páros gyakorlat, kiscsoportos feladat, nagycsoportos megbeszélés) a tapasztalati tanulást szolgálják.

Gyakorlati szempontok az oktatási napok hatékony lebonyolításához:

A továbbképzésen résztvevő szakemberek a saját szakmaterületük szakértői, számos képzésen, továbbképzésen, szakmai tanfolyamon, műhelymunkán vettek már részt. Várhatóan nagy elvárásokkal érkeznek a továbbképzésre, ezek közül a következő öt a legfontosabb:

- A résztvevő szakemberek elvárják, hogy azonnal használható tudást kapjanak, azaz a gyakorlatban alkalmazható információkat adjunk számukra. Tudni akarják, hogyan kapcsolódik az adott tanulási program vagy továbbképzés az aktuális élethelyzetükhöz és munkafeladataikhoz, és hogyan segíti őket a program a szakmai céljaik elérésében – azaz, mit tudnak ebből használni?
- Közvetítsük a résztvevők felé, hogy a gyakorlat(ok) és az elméleti tananyag a résztvevők által alkalmazható lesz majd a valós helyzetekben.
- Elvárják, hogy tiszteljék és partnerként kezeljék őket. Nagyra értékelik, ha a továbbképzés oktatója tiszteletet mutat az egyén és a tanulási folyamat eredményeképpen elért eredmények iránt. Fontos számukra az, hogy a képző építsen a résztvevő szakemberek korábbi, a tanulás szempontjából releváns és meghatározó tapasztalataira.
- Elvárják, hogy aktívan részt vehessenek a tanulási folyamatban. A felnőttek kedvelik az aktív tanulást, a kiscsoportos feladatokat, és azokat, amelyek helyváltoztatással járnak. Az aktív részvétel elkötelezetté teszi a résztvevőt a tanulási folyamat iránt és nyitottabbá teszi új koncepciók befogadására.
- Elvárják, hogy a gyakorlatok után azonnali visszajelzéseket kapjanak. Az időben történt helyesbítő visszajelzés a sikeres tanulást, a tartalom és a készségek jó elsajátítását eredményezi. A tapintatos visszajelzés segíti a résztvevőt hibáinak kijavításában és megerősíti a helyes hozzáállást. A felnőtt tanulók a kedves, konstruktív kritikát szeretik. A helyesbítő visszajelzést minden esetben előzze meg egy elismerő, dicsérő visszajelzés.
- Elvárják, hogy a továbbképzés támogató környezetben valósuljon meg.

- Szólítsunk minden résztvevőt a nevén a továbbképzés ideje alatt.
- Hallgassuk meg minden résztvevő kérdését és véleményét.
- Legyünk udvariasak és türelmesek.
- Biztosítsuk a résztvevőket arról, hogy a hibázás a tanulás része.
- Keressünk alkalmat arra, hogy mindenkit megerősítsünk.
- Bátorítsuk a résztvevőket, hogy segítsék egymást a tanulás során.
- Gondoskodjunk arról, hogy a tanulási környezet a lehető legkényelmesebb legyen.

Továbbképzési nap (jelenléti képzési rész)

Bemutatkozás, a továbbképzés indítása

25 perc interaktív előadás (2-6. sz. dia)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
***Bemutatkozás, tapasztalatok, motivációk, elvárások* (10 perc)** • A csoportvezető röviden bemutatkozik, majd megkéri a csoporttagokat, hogy röviden mutatkozzanak be, illetve osszák meg egymással motivációikat, tapasztalataikat, elvárásaikat. Szempontok: – név – foglalkozási terület – klienskör – feladatok – gyakorlati tapasztalatok – előzetes ismeretek – a témához kapcsolódó nézetek – a továbbképzéssel kapcsolatos motivációk – a továbbképzéssel kapcsolatos elvárások	3. sz. dia • A megadott időkeret tartása fontos! • 20-25 fő esetén kb. fél perc jut mindenkire a bemutatkozás során. • Öntapadós etikettek használhatók a név kitűzésére
***Csoportszabályok* (5 perc)** • A csoport közösen rögzíti a működéshez szükséges legfőbb csoportszabályokat.	Csoportszabályok: 4. sz. dia • Titoktartás • Kommunikáció: egyes szám első személy, tisztelet, tartózkodás az ítélkezéstől • Részvétel: aktivitás, önkéntesség • Időkeretek: a nap kezdése, zárása, szünetek • Technikai kérdések: mobiltelefon-használat, stb. Érdemes hangsúlyozni, hogy a csoportszabályok a közös munkát, tanulást segítik, a segítő kapcsolatokban gyakran használt szóbeli megállapodásnak számítanak.
***A továbbképzés felépítése, a teljesítés feltételei* (5 perc)** • A projekt és a továbbképzés felépítésének ismertetése. • A teljesítés feltételeinek ismertetése. – Záróteszt teljesítése – Hiányzásra vonatkozó előírások	5-6. sz. dia

E-learning rendszerben feldolgozott kapcsolódó tananyagrész:

1. Integráció, inklúzió, szegregáció
2. Az integráció érintettjei: az eltérő szükségletű gyermekek a gyermekvédelmi szakellátásban
3. A gyermek intézménybe/nevelőszülőhöz történő befogadása, annak lépései, előkészítése
4. A továbbképzés témaköréhez kapcsolódó esetek, esettanulmányok bemutatása, azokkal kapcsolatos problémák és jó gyakorlatok on-line felületen, kérdéseken alapuló feldolgozása.
5. Az integráció tervezése

1. Integráció, inklúzió

Összesen: 45 perc Interaktív előadás

Interaktív előadás (7-9. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Integráció	Az előadáshoz használja: DIA 7-9.

Interaktív előadás (10. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Általánosságban az inklúzióról	Az előadáshoz használja: DIA 10.

Interaktív előadás (11. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Inklúzió a gyermekvédelemben	Az előadáshoz használja: DIA 11.

Interaktív előadás (11. sz. dia) (1. sz. Handout)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Konzultatív előadás keretében ismertesse a hallgatókkal az inkluzív, befogadó gyermekvédelmi környezetben is értelmezhető intézmény feltételrendszerét.	Az előadáshoz használja: 1. Handout. Az oktató irányítása mellett tekintsék át az inkluzív gyermekvédelmi intézmény legfőbb ismérveit. A hallgatók válaszolják meg közösen az alábbi kérdéseket kb. 5-5 szempont felsorolásával, melyeket az oktató flip-charton rögzít! – Mi az integráció lényege? – Milyen előnyöket nyújt az integráció az abban részt vevő gyermekeknek? – Miben különbözik az integráció és inklúzió fogalma? A kérdések megválaszolása és a válaszok flip-charton történő összefoglalása után tekintsék át a szakirodalom alapján az inklúzív gyermekvédelem ismérveit! (DIA 11.)

Interaktív előadás (12. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Az inkluzivitás megvalósítása	Az előadáshoz használja: DIA 12.

Interaktív előadás (13. sz. dia)

Konzultatív előadás	Instrukciók az oktatónak
Szegregáció	Az előadáshoz használja: DIA 13 Mivel a hallgatók az e-learning tananyag során jelentős oktatást kaptak a szegregációval kapcsolatosan, ezért az előadás során csupán röviden villantsa fel az e-learning során elsajátított ismereteket. **Szegregáció:** Az integrált nevelés ellentéte, az eltérő nevelési igényű gyermek külön (pl. gyógypedagógiai) intézményben történő nevelése, oktatása.

2. Gyermekekkel való bánásmód a különböző szükségletek esetén

Összesen: 45 perc Interaktív előadás

Interaktív előadás (14. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A szakellátásba kerülő gyermekek pszichoszociális fejlődésének jellemzői	Az előadáshoz használja: DIA 14.

Interaktív előadás (15. sz. dia) (2. sz. Handout)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Különleges szükséglet	Az előadáshoz használja: DIA 15; 2. Handout. Különleges szükségletű gyermekek nevelését segítő módszerek: 2. sz. Handout: A handout olyan módszereket és tanácsokat tartalmaz, melyek segítségül szolgálhatnak a különleges szükségletű gyermekek ellátásával foglalkozó szakemberek számára. A leírtak mellett az oktató tárja fel, hogy a résztvevők milyen egyéb módszereket alkalmaznak különleges szükségletű gyermekek nevelése során. (Pálhalminé Jeszenszky, 2015 és Fekete-Buzás, 2016)

Interaktív előadás (16. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Speciális szükségleű gyermekek nevelése	Az előadáshoz használja: DIA 16. Konzultatív előadás keretében ismertesse a speciális ellátás legfőbb elveit, szabályait és módszereit Hangsúlyozza, hogy speciális ellátás során a normál szükségletű gyermekek ellátására vonatkozó alapelvek is maximálisan jelen vannak, de további tényezőkkel egésülhetnek ki A beszélgetést irányítsa úgy, hogy az alábbi szempontok megjelenjenek (Fekete-Buzás, 2016): Hangsúlyt kell fektetni az értékek interiorizációjára, ami elengedhetetlen a sikeres szocializációhoz. Rehabilitáció érdekében történő készség és képességfejlesztés. Stabil, egészséges emocionális személyiség kialakítása. Reális, pozitív önértékelés. Nevelés során belátható időn belül kitűzött célok alkalmazása. Motiválás, mint fő nevelési eszköz. Egyértelmű keretek és szabályok megfogalmazása, azok következetes betartatása, strukturált napirend és házirend. A játszmák elkerülése érdekében egyértelmű és nyílt kommunikáció alkalmazása.

	Feladatmegosztás és feladatdelegálás. Az elvégzett munkával kapcsolatos értékelés és visszajelzés. Többségi társadalom irányába mutató strukturált szabadidős tevékenységek: sport, hobbi, kulturális programok. Kommunikációs készségek fejlesztése, reszocializáció Pályaorientáció A személyiség terápiás szemléletben történő fejlesztése A pszichés állapot folyamatos nyomonkövetése, szükség esetén pszichológiai és/vagy pszichiátriai ellátás biztosítása Az ellátás során nagy mértékben nő a pszichológusok szerepe. Elfogadó, terápiás munkát támogató szemlélet

Interaktív előadás (17. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Szegregált és integrált elhelyezés	Az előadáshoz használja: DIA 17.

10 perc szünet

3. Szakellátásba került gyermek inklúziója

Összesen: 45 perc Interaktív előadás

Interaktív előadás (18. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A szakellátásba került gyermek inklúziója	Az előadáshoz használja: DIA 18.

Interaktív előadás (19-20. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A befogadás előkészítése a gyermek felkészítése	Az előadáshoz használja: DIA 19-20. Az előadás során a befogadás előkészítésének három területét érintsék: – Az újonnan érkező gyermek felkészítése – A nevelő team/nevelőszülő felkészítése a befogadásra – A gyermekcsoport felkészítése

Interaktív előadás (21. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A befogadás módja A szakellátásba kerülő gyermek befogadásal, a befogadás módja	Az előadáshoz használja: DIA 21. Irányított beszélgetés keretében a befogadás módjának ismertetése A konzultatív előadás során az oktató fektessen hangsúlyt arra, hogy az alábbi szempontok is szóba kerüljenek (Gyermekotthoni ellátás protokollja, 2011): – Megfelelően előkészített, személyre szabott környezet várja az érkező gyermeket. – Önálló személyes terület biztosítása. – Leltár készítése az átvett iratanyagról, személyes tárgyakról és eszközökről. – Szülő írásos értesítése a befogadásról. – Szükség esetén egészségügyi vizsgálat/ellátás végzése. – Közös csoportprogram szervezése a beilleszkedés segítése érdekében – Fokozatos ismerkedés a gyermekotthon működésével (hétköznapok, szabályok, lakókörnyezet) – Ezzel párhuzamosan a gyermek élettörténetének minél részletesebb feltárása. – Biztosítani az autonómia és önrendelkezés érvényesítésének lehetőségét – A gyermek óvodáztatásával / iskoláztatásával kapcsolatos mielőbbi ügyintézés, a gyermek bevonásával. – Kapcsolattartásra jogosult hozzátartozókkal kapcsolatfelvétel. – Az adaptáció segítése érdekében érdemes beszélgetést folytatni a szülőkkel is a gyermek fejlődéséről, élettörténetéről, szokásairól stb.

Interaktív előadás (22. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Az adaptációs időszak jellemzői	Az előadáshoz használja: DIA 22. Az előadásba vonja be a hallgatókat is: az interaktív előadás során kérje ki a hallgatók saját, adaptációs időszakkal kapcsolatos munkatapasztalatait is.

Interaktív előadás (23. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Beilleszkedést segítő módszerek	Az előadáshoz használja: DIA 23. Az előadásba vonja be a hallgatókat is! A konzultatív előadás során az oktató szabadon megválaszthatja, hogy melyik témák részletesebb kifejtésére szakít időt (4.4.1.-4.4.5.). Célszerű azt a témát kiemelni, amelyről a hallgatók kevesebb ismerettel rendelkeznek. A konzultatív előadás során kérje ki a hallgatók saját, beilleszkedést segítő módszerekkel kapcsolatos munkatapasztalatait is.

Interaktív előadás

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A szakemberek személyisége Személyiségünkkel dolgozunk. Konzultatív előadás keretében beszélgessenek a szakemberek személyiségéről, mint beilleszkedést segítő tényezőről.	A konzultatív előadás során az alábbi szempontokra térjenek ki: A gyermekvédelmi szakemberek legalapvetőbb munkaeszköze a segítő saját személyisége – érzelmek és indulatok kontrollálási képessége – magas fokú pszichés teherbírás – rugalmas gondolkodás: nincs egyetlen egzakt módszer, ami minden gyermek esetében hatékony lenne, a szakembereknek minden gyermek esetében maguknak kell kidolgozniuk a hatékony technikát – megértésre való törekvés: kezdetben a gyermekek nem együttműködőek, nehezen motiválhatóak a közös munkára, hisz egy kényszerhelyzet következtében került sor a befogadásra (Csókay, 2004). – elfogadó és segítő attitűd – jó helyzetfelismerő képesség – türelem: a szabályok betartása mindig nagy kihívást jelent, emiatt gondot kell fordítani azok értelmének elmagyarázására is (Rákó, 2014)

Interaktív előadás

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Terápiás miliő kialakítása A speciális terápiás miliő segíti a gyermekek beilleszkedését	A konzultatív előadás során az alábbi szempontokra térjenek ki (Józsa, 2007): A környezet mentes: – személyiségkárosító életeseményektől – traumatikus helyzetektől – tartós szükséglet-deficitektől – kóros stresszhelyzetek és frusztrációk kiküszöbölése vagy minimalizálása Ehelyett a gyermeket terápiás hatású fejlesztő ingerek és impulzusok érik: – gyermek és az őt gondozó felnőtt kapcsolata – adaptív csoportnormák – strukturált napirend – képességfejlesztés – emocionális telítettség – pozitív, pontos visszajelzések adása – nevelési eszközök helyes alkalmazása – nyílt kommunikáció

Interaktív előadás

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Értékelő rendszer Az értékelő rendszerek következetes alkalmazása segíti a gyermek beilleszkedését.	A konzultatív előadás során az alábbi szempontokra térjenek ki: – Pozitív irányba befolyásoló, azt elősegítő és ösztönző motivációs eszköztár kialakítása. – Értékelő szempontrendszer és visszajelzés: pl. heti értékelések csoportgyűléseken, ahol lehet visszajelzést adni. – A kötött napirend, a keretek, a kiszámítható és következetes bánásmód biztonságot tud teremteni, amiben megkezdődhet a közös munka. (Gyermekotthoni ellátás protokollja, 2011)

Interaktív előadás

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Személyes tér A gyermekotthon, mint egyfajta családot pótló környezet fizikai biztonságot és otthonosságot sugárzó intézmény.	Interaktív előadás keretében hívja fel a résztvevők figyelmét a személyes tér beilleszkedést segítő aspektusaira: – lehetőséget kell biztosítani a gyermek számára, hogy személyes terét érdeklődésének, egyéniségének megfelelően alakíthassa ki – lehetőséget biztosítani arra, hogy a gyermek részt vehessen a csoport életterének alakításában (Gyermekotthoni ellátás protokollja, 2011) – igényes tárgyi környezet biztosítása, mely megóvásának felelősségét erősíteni kell a gyermekben is – évszakoknak és ünnepeknek megfelelő dekorációk készítése közösen (Kővári et al., 2010)

Interaktív előadás

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Szabadidő megszervezése A megfelelő szabadidős tevékenységek segítik, hogy a bekerülő gyermekek minél hatékonyabban tudjanak alkalmazkodni aktuális élethelyzetükhöz, hatékonyan segítik a gyermek beilleszkedését.	Az interaktív előadás során az alábbi szempontokra térjen ki: – traumafeldolgozás eszköze – problémamegoldó készségek és képességek fejlesztésének egyik gyakorlóterepe – megfelelően megválasztott szabadidős programok aktívan hozzájárulnak az újonnan bekerülő gyermekek adaptációjához a hasznos és értékes időtöltés révén. – A közös élmény hatására nő a beilleszkedés sikerességének valószínűsége. – Mennyisége és minősége befolyásolja az életkörülményeket – „Szabadidő pedagógia”- mint egyfajta élménypedagógia Az unalom fokozza az egyénben gyűlő feszültségeket, ami könnyen konfliktusokhoz, piszkálódáshoz vezet. – Sok gyermek segítségre szorul szabadidejének megtervezésében, hasznos eltöltésében – Sport kiemelkedő szerepe: keretei és szabályrendszere van, és konkrét cél elérése érdekében történik (Rákó, 2014).

Interaktív előadás (24. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A befogadás alapelvei	Az előadáshoz használja: DIA 24.

4. A befogadás különböző színterei

25 perc Interaktív előadás (25-26. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A befogadás különböző színterei és jellemzőik.	Az előadáshoz használja: DIA 25-26.; Hallgatói tananyag 18-19. oldalán lévő 1. sz. Táblázat: A befogadás különböző színterei. Összehasonlító táblázat (Büki, 2004 és Magyar-Vida,2007)

5. A befogadáskor szükséges teendők

20 perc Interaktív előadás (27. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A befogadáskor szükséges teendők	Az előadáshoz használja: DIA 27.

Interaktív előadás (28-30. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A befogadás alapelvei Teendők bekerülési krízis esetén	A bekerülési krízis: DIA 28-29. Teendők bekerülési krízis esetén: DIA 30.

Interaktív előadás (31. sz. dia) (3. Handout)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
A gyermek befogadását segítő technikák A befogadás során szerzett első tapasztalatok rendkívül fontosak, és meghatározzák a későbbi beilleszkedés sikerességének mértékét is.	A gyermek befogadását segítő technikák: DIA 31; 3. Handout Kérdezze meg a résztvevőktől, hogy a gyakorlatban milyen technikákat alkalmaznak a befogadás segítése érdekében, és hogy milyen tapasztalataik vannak ezekről A válaszokat címszavakban rögzítse egy flip chart táblán A segédanyag használatával beszéljék át azokat a befogadást segítő technikákat, amelyek nem kerültek felírásra a flip chart táblára (Major, 2008; Buczkó,2007; Lengyel et al. 2010; Veczkó, 2007) – Folytasson irányított beszélgetést a befogadás során alkalmazható módszerekről – Használja ehhez a segédanyagot: Handout_3

Interaktív előadás (32. sz. dia)

Interaktív előadás	Instrukciók az oktatónak
Krízisintervenció és lépései	Krízisintervenció lépései: DIA 32.

30 perc ebédszünet

6. Az integráció folyamatának tervezése – GYAKORLATOK

Összesen: 225 perc gyakorlat

A tananyagban található feladatok közül az oktató szabadon válogathatja a képzés során alkalmazott gyakorlatokat. A konkrét gyakorlatok kiválasztása során mindig vegye figyelembe az adott csoport összetételét, előzetes tudását, fejlesztendő kompetenciák körét.

Helyezzen hangsúlyt a nehezített nevelési helyzetek elemzésére, arra, hogy milyen készségeket és képességeket igényel ezek hatékony megoldása.

Meglévő tapasztalatok összegzése

Gyakorlat (4. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Egyéni munka keretében a résztvevők vázlatosan összegzik, jelen gyakorlatukban hogyan kezelik az együttneveléssel és az új gondozási helyre való befogadással járó nehezített nevelési helyzeteket.	A gyakorlathoz használja: 4. sz. Handout. Az oktató biztosítsa az egyéni munka feltételeit, kereteit A résztvevők egyenként oldják meg a feladatot az adott időkereten belül.

Érzés – plakátok

Gyakorlat (5. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Az együttnevelés és az új gondozási helyre való befogadás során rendkívül fontos, hogy a szakemberek a gyermekek érzéseire nyitottak legyenek, azokat felismerjék és megfelelően kezelni tudják. A feladat ennek tudatosítását segíti. A munka először kis csoportban, a közös megbeszélés a nagy csoportban zajlik (10 perc).	A gyakorlathoz használja: 5. sz. Handout. Kérje meg a résztvevőket, hogy alkossanak 3-4 fős kis csoportokat. A rendelkezésre álló képekből a résztvevők csoportjai 1-1 alapérzelemre (öröm, harag, félelem, szomorúság) jellemző gyűjteményt hoznak létre A3-as lapra ragasztva. A gyűjteményt áttekintve beszéljék meg, melyik érzelem milyen jegyek alapján (pl. arckifejezés, gesztus, testtartás) azonosítható a képeken. Beszéljék meg, hogy a társas kapcsolatokban melyik érzelem megjelenése milyen előnyökkel és hátrányokkal jár, pl.: 1. öröm: előny: energizáltság, hátrány: túlzott kockázatvállalás 2. félelem: előny: veszélyekre való felkészülés, hátrány: veszélylehetőségek felnagyítása 3. harag: előny: igazságkeresés, önérvényesítés, hátrány: indulatosság 4. szomorúság: előny: környezeti segítők mozgósítása, hátrány: lehangoltság, negatív szemlélet A kis csoportos munka során a hallgatók közösen beszéljék meg az egyes kérdéseket, majd ismertessék elképzeléseiket a nagy csoporttal A feladatban használt képek forrása: https://pixabay.com/, letöltve: 2019.10.01.

	Oktatói megítélés alapján a feladathoz a handoutban szereplő fotókon kívül más képek is használhatók. **Biztosítani kell a szükséges kellékeket (képek, A3-as lap, ragasztó).**

A nevelőszülői befogadás

Gyakorlat (5. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A gyakorlat célja, hogy a résztvevők az e-learning és az előadás során nevelőszülői befogadásról szerzett ismereteiket a gyakorlatba is átültessék. Ennek első lépése a hallgatók érzékenyítése a vérszerinti szülők érzéseivel kapcsolatosan.	A gyakorlathoz használja: 6. sz. Handout. Kérje meg a résztvevőket, hogy alkossanak 3-4 fős kis csoportokat. A kis csoportos munka során a hallgatók közösen beszéljék meg az egyes kérdéseket. Időkeret: **15 perc.** Az időkeret letelte után közösen beszéljék meg az egyes kérdéseket. Időkeret: **20 perc** Az irányított megbeszélés során az alábbi szempontokra térjen ki: *a, Mi állhat a vérszerinti szülők ellenségességének a hátterében? Miért viselkednek így Önnel?* A feladat közös megbeszélése során az oktató térjen ki arra, hogy a szakellátásba kerülő gyermekek szülei számos intenzív, és negatív érzést élnek át gyermekük elszakítását követően: – düh, harag: „Adják vissza a gyerekemet! Nem volt joguk elvenni”. – bizonytalanság: a jövővel és azzal kapcsolatosan, hogy visszakaphatja-e gyermekét – kiszolgáltatottság: „idegen” emberek döntenek gyermekéről – kétségbeesés – tehetetlenség, frusztráció „Nem vihetem haza a saját gyerekemet, nem tudom, hogy mit tegyek.” – zavarodottság „Miért nem kérdezik meg a véleményemet?” – veszteség, gyász – önbizalomvesztés: „megbuktam szülőként” – szégyen, kudarc „Mindenki látja, hogy kudarcot vallottam” – bűntudat „Nem tudtam megvédeni/ellátni a gyerekemet” – depresszió Ezek az érzések gyakran agresszív megnyilvánulásokban csúcsosodhatnak ki. Fokozottabb érzelmi reakciók tapasztalhatóak akkor, ha a kiemelésre került gyermek nem gyermekotthonban, hanem nevelőszülőnél kerül elhelyezésre. Mindenképpen fontos szem előtt tartani, hogy az agresszió, bár gyakran nehezen kezelhető, azt közvetíti, hogy a szülő még harcol, küzd a gyermekéért. Aki nyugodtan, beletörődően veszi tudomásul, hogy elvesztette gyermekét, az sok esetben magában már le is mondott róla.
A barátkozási folyamat megtervezése:	*b, Milyen módon kezdene megismerkedni a gyermekkel? Készítsenek tervet a barátkozási folyamatról!* – A megbeszélés során használja fel az e-learning 3.2. fejezetében található releváns anyagrészt.

	– végig törekedjenek nyitottan és barátságosan közelíteni a gyermek felé – próbáljon meg minél több információt megszerezni a gyermek korábbi, megszokott életmódjáról, életritmusáról – térképezze fel a gyermek kapcsolatrendszerét, a számára fontos szeélyeket, tevékenységeket és intézményeket – a gyermek kérdéseire mindig őszintén, életkorának megfelelő szinten válaszoljon – biztosítsa, hogy a gyermek is minél több információval rendelkezzen leendő életkörülményeiről – feltétel nélküli bizalommal viszonyuljon a gyermekhez – a nevelőszülői családban a gyermek cselekedeteire adott értékelő, megerősítő visszajelzések alkalmazásával lépésrő-lépésre segítse a családba való beilleszkedést
A környezet felkészítése: A beilleszkedés segítése:	*c, Hogyan készítené fel a befogadásra környezetét és a családjában élő nevelt gyermekeket?* – A feladat megbeszéléséhez használja fel az e-learning 3.2. fejezetét. *d, Milyen módszerekkel segítené a gyermeket a befogadás során? Hogyan segítené a gyermeket a beilleszkedésben?* A feladat megbeszélése során térjenek ki az alábbi szempontokra is: – érdeklődés kifejezése a gyermek családjával, korábbi életével kapcsolatosan – fényképek biztosítása a gyermek számára fontos személyekről – biztosítsa a gyermeket, hogy fontos vérszerinti családja számára – teljes mértékben kerülni a vérszerinti családdal kapcsolatos negatív vagy becsmérlő kijelentéseket – tanúsítson elfogadó, udvarias és tisztelettudó attitűdöt a gyermek vérszerinti családjával szemben – segíti a szülők együttműködésének elnyerését, ha bizonyos nevelési tanácsokban kikéri a véleményüket (pl mit szeret enni és mit nem, hogyan lehet megnyugtatni, ha sír stb.) – kapcsolattartás támogatása (érzelmi és viselkedési síkon is!) – lehetőség szerint a vérszerinti család bevonása a gyermekkel kapcsolatos kérdésekbe (pl milyen szakkörre, milyen sportra járjon) – vérszerinti családdal kapcsolatos rajzok, alkotások készítése – ünnepeken a gyermek segítése a családtagoknak adott ajándékok készítésében – a családjától kapott ajándékok tiszteletben tartása – a gyermek egészségügyi, iskolai dokumentációja, szakértői vélemények, egyéni elhelyezési javaslat és terv megismerése és betartása, szükség esetén felülvizsgálata – a gyermek személyes tárgyai, kedvenc játékai, ruhái, emléktárgyai a nevelőszülői családban is kapjanak megbecsülést (Herczog, 2001).
A gyermek viselkedésének megváltozása:	*e, Milyen gondolatok fogalmazódnának meg Önben? Mi okozhatta a változást a gyermek viselkedésében? Hogyan kezelné a helyzetet?* – Fontos, hogy ilyen esetben vegyük számba a gyermek korábbi pszichés sérüléseit, vérszerinti családjában uralkodó norma és értékrendszert, és legyünk türelmesek. – A nevelőszülő elleni indulatoknak számtalan oka lehet. Gyakran előfordul, hogy a vérszerinti szülővel kapcsolatos vegyes érzéseket rá vetíti ki, mert ő van ott szülői szerepben. Ilyenkor a nevelőszülőnek tudatosítania kell, hogy az indulatok valójában nem ellene szólnak.

	– Mivel a nevelőszülő kezdetektől fogva szeretettel és kedvességgel fordul a gyermek felé, természetes igényként lép fel az érzés, hogy a gyermek is viszont szeresse őt, egyfajta hálaként. Azonban legyünk türelmesek. A hozzánk kerülő gyermek feltehetőleg számtalan traumán ment keresztül, gyakran hosszú időbe telik, mire a gyermek meg tud bízni bennünk annyira, hogy szeretni merjen minket. – Az elhanyagolt gyermekeknek rendkívül sok elmaradásuk van. Hogy ezeket pótolni tudjuk, gyakran szükségszerű, hogy koruknál fiatalabb gyermekként kezeljük őket, igényeik kielégítése során ne arra koncentráljunk, hogy ezt egy ennyi idős gyermeknek már önállóan el kellene tudni végezni. – Ha a nevelőszülő csalódik a gyermek viselkedésében, könnyen megfogalmazódik benne az az érzés, miszerint nem ezt várta. Ha ezt folyamatosan a gyermek tudtára hozza (különösen akkor, ha szeretetét is elkezdi megvonni a gyermektől), akkor a gyerek védekezésképp még inkább elégedetlenséget szülő reakciókat fog produkálni.

Közös mese

Gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Csoportmunka A résztvevők egymás után következve, egymás történetét folyamatosan újabb és újabb mondatokkal kiegészítve építsenek fel egy közös történetet/mesét, mintha az így keletkező történet egy családjából kikerülő gyermek egy napját jelenítené meg.	Fontos, hogy minden résztvevő legalább egy alkalommal jusson szóhoz, mindenki vegyen részt a történet megalkotásában. A történetben szerepeljen valamilyen konfliktus és annak adaptív megoldása. A történetmesélést kövesse a tapasztalatokra fókuszáló reflektív megbeszélés. A résztvevők közösen oldják meg a feladatot az adott időkereten belül. A történet így kezdődik: „*Egy napon arra ébredtem…”*

Különleges szükségletű gyermek befogadása integrált elhelyezés esetén

Gyakorlat (7. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A gyakorlat célja, hogy a hallgatók képessé váljanak különleges szükségletű gyermek integrált elhelyezés esetén megvalósuló befogadásának segítésre.	A gyakorlathoz használja: 7. sz. Handout. Alkosson három csoportot a hallgatókból. Olvassák el az esetismertetést, majd jelölje ki, hogy melyik csoport melyik téma mentén dolgozza fel az esetet. A három téma: – 1. csoport: A nevelő-team felkészülése és felkészítése a befogadás előtt. – 2. csoport: A csoportban élő gyermekek előzetes felkészítése. – 3. csoport: Beilleszkedés folyamatának segítése. Az egyéni feldolgozás időkerete: **10 perc.**

	A témák csoportos feldolgozását követően közösen beszéljék meg az egyes témákkal kapcsolatosan felmerült ötleteket és javaslatokat. Ehhez használjon flip chart táblát, amire címszavakkal írja fel az ötleteket. Időkeret: **20 perc** A megbeszélés során az alábbi témákra is térjenek ki:
A nevelő-team felkészülése és felkészítése a befogadás előtt.	A nevelő-team felkészülése és felkészítése a befogadás előtt. – Készítse fel kollégáit arra, hogy az érkező gyermek gondozása nem csupán a bekerülés okozta krízis, hanem a különleges szükségletű állapotából fakadóan is nagy türelmet igényel. – Ha van rá lehetőség, fontos, hogy a nevelő már a csoportba való befogadás előtt megismerkedjen a gyermekkel. Ez egyrészt fokozza az újonnan érkező gyermek biztonságérzetét, másrészt hiteles információkat tud közvetíteni a gyermekcsoport felkészítése során. – A különleges szükségletű gyermekre, mint a közösség egyenrangú tagjára tekintsen a nevelő-team. – A másság elfogadásához elengedhetetlen a megismerés, a bőséges információ gyűjtése az adott nehézséggel kapcsolatosan, valamint a megismerésen alapuló megértés. – Hangsúlyozza a másság elismerésének a fontosságát (a gyermek sérüléseinek megismerése után elengedhetetlen a lehetőségeket is számba venni a megfelelő gondozáshoz, fejlesztéshez). – Törekedjenek arra, hogy realis lehetőségeket fogalmazzanak meg a gyermekkel kapcsolatosan.
A csoportban élő gyermekek előzetes felkészítése:	A csoportban élő gyermekek előzetes felkészítése: – Lényeges annak hangsúlyozása, hogy a különleges ellátási szükségletű társuk nem tehet az állapotáról. – Sztereotípiák feltárása. Erre egy lehetőség, hogy gyermekeknek tartott csoportmegbeszélésen “Attól tartok, hogy…” kört tartanak. Ennek során a gyermekek megoszthatják aggályaikat, amiket a közös megbeszélés révén korrigálni tudnak. – A nevelők és gyermekfelügyelők viselkedésükkel modellül szolgálnak a csoportban élő gyermekek számára: fontos, hogy a csoportban dolgozó felnőttek maguk is természetesen viselkedjenek a sérült gyermekkel. – A különleges szükségletű gyermek több figyelmet és segítséget igényel a felnőttek részéről. Szükségleteinek kielégítése a csoportban nevelkedő többi gyermek szükségletei elé is kerülhet olykor. Fontos, hogy a többi gyermek erre előre fel legyen készítve, és megértsék ezt a helyzetet.
Beilleszkedés folyamatának segítése:	Beilleszkedés folyamatának segítése: – Helyezzen hangsúlyt arra, hogy megtanítsa a különleges ellátási szükségletű gyermeket a szociális viselkedés alapvető szabályaira. – Fontos szem előtt tartani, hogy a higiénés szokások kialakítását nehezíti az, hogy a különleges ellátási szükségletű gyermek nem minden esetben tudja a szükséges mozdulatokat pontosan végrehajtani és figyelme könnyen elterelődik. Mivel a higiénés hiányosságok könnyen piszkálódás tárgyát képezhetik a

	csoportban, így fordítson extra figyelmet ezek türelmes megtanítására. – Segíti a gyermek elfogadását, ha tudatosan megtervezve és megszervezve a csoportban élő többi gyermeket is be tudja vonni a sérült gyermek mindennapjainak segítésébe. – Célszerű a közös programok során a tolerancia kialakulását, és a másság elfogadását segítő csoportjátékok alkalmazása. – A többi gyermekhez hasonlóan őt is vonja be a mindennapi tevékenységekbe. A feladatok kiosztása során ügyeljen arra, hogy fejlettségi szintjének megfelelő feladatokat delegáljon neki. – Előfordul, hogy az értelmileg akadályozott és autista gyermekek önállóan nem tudnak kapcsolatot kezdeményezni. Ezt a csoporton belüli strukturált foglalkozásokkal segítheti, törekedjen a társakkal való közös játék megtanítására és az interakciók létrejöttének támogatására. – Közös zenélés, mint személyiségfejlesztő és közösségépítő program.

10 perc szünet

A gyermekotthon érzelmi-társas alaprajza

Gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A résztvevők egyénileg dolgozva elkészítik a munkahelyi/egy képzeletbeli gyermekotthon vázlatos alaprajzát, melyben megjelölik a gyermekek által érzelmi-társas szempontból valószínűleg fontosnak tartott, pozitív vagy negatív színben feltüntetett helyszíneket.	A résztvevők egyénileg oldják meg, majd 3-4 fős csoportokban beszélik meg a feladatot az adott időkereten belül. Egy-egy gyermek nevében mutassák be a kiscsoport számára, hogy miért éppen azokat a helyszíneket jelölték meg fontosnak, pozitív vagy negatív érzelmi töltetűnek, melyek a rajzokon látszanak. A rajzolást és a rajzok ismertetését kövesse a tapasztalatokra fókuszáló reflektív megbeszélés. **Biztosítani kell a szükséges kellékeket (A3-as lap, ceruzák, íróeszközök).**

Traumatizált gyermek

Gyakorlat (8. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A feladatban egy traumatizált gyermek gyermekotthoni csoportba való beilleszkedését kell segíteni.	A gyakorlathoz használja: 8. sz. Handout. A hallgatók alkossanak két fős csoportokat a szerepjátékhoz. A szituáció elolvasása után állapodjanak meg abban, hogy ki fogja Sárát és ki a nevelőt alakítani. Kérje fel a hallgatókat, hogy játszanak el egy olyan helyzetet, amiben a nevelő igyekszik a rossz irányt vett beilleszkedési folyamatot megsegíteni. Időkeret: **5 perc** Irányított beszélgetés keretében beszéljék meg a szerepjáték tapasztalatait, és gyűjtsék össze a hallgatók ötleteit a helyzet kezelésére vonatkozóan. Időkeret: **10 perc.**

Az értő figyelem technikájának megismerése/alkalmazása	Ismertesse meg a résztvevőket az értő figyelem/aktív hallgatás technikájával, illetve elevenítse fel ehhez kapcsolódó ismereteiket. Ehhez használja a Handout végén található segédanyagot, amit osszon ki a résztvevőknek. Időkeret: **15 perc** – Sérült, traumatizált gyermekek esetén alapvetően fontos, hogy meghallgassuk őket. Ehhez elengedhetetlen a gondozó részéről az empátiás megértés, a hatékony problémamegoldás. Szükséges, hogy a gyermek gondozója képes legyen rezonálni a gyermek érzéseire. Az értő hallgatás azt jelenti, hogy megértjük, elfogadjuk és jogosnak tartjuk a gyermek érzéseit. – Az értő figyelem fokozza az együttműködést és segíti az összehangolódást is. Alkalmazásával a gyermek lehetőséget kap arra, hogy kifejezze érzelmeit, indulatait és gondolatait. – Nincs szükség sem elfojtásra, sem pótcselekvésre. – Ebben az együttműködésben a felnőtt nem veszi át a konfliktus megoldásának kezdeményezését, a gyermektől várja az ötleteket. – A felnőtt abban segíti a gyermeket, hogy megszabaduljon belső feszültségeitől, és ő maga találja meg a probléma megoldását. – Ennek érdekében közléseit dekódoljuk, szinte megfogalmazva a mögötte megjelenő érzelmeket. Mindez együtt azt jelenti, hogy az aktív hallgatás vállalása a probléma visszatükrözését jelenti, ami egyben visszajelzés a gyermeknek, az érzelmi és tartalmi információk újrarendezett visszaadásával. – Az aktív hallgatás a gyermek valódi elfogadását és megértési vágyát várja el a felnőttől. – Az őszinte értő figyelem empátiát visz a kapcsolatba, a hallgatás során félre kell tenni a saját érzéseket, gondolatokat, hogy kizárólag a másik fél legyen fontos. – Konfliktushelyzetben a másik feszültségének megértése, visszajelzése megakadályozhatja a viszony elmérgesedését, míg a gyermek azt érzi, hogy megértik, így biztosított az együttműködés. – Aktív hallgatás technikája: o szemkontaktus tartása o helyezkedjen azonos magasságba a másik féllel o saját kommunikációját szorítsa minimálisra o figyelmét testbeszéddel is jelezze: forduljon a másik felé, bátorítsa, bólogasson o időről-időre ellenőrizze, hogy biztosan jól értette-e az elhangzottakat: „Ha jól értettem…” o figyeljen a szavak mögötti érzésekre: „Úgy látom nagyon haragszol…”. o használjon segítő kérdéseket, amiknek ösztönző hatásuk van

Mi a szabály? (kitalálós játék)

Gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A résztvevők 1 nagy csoportban dolgoznak. Körönként 1-1 résztvevő elhagyja a termet. Amíg kint tartózkodik, a csoporttársak kitalálnak egy viselkedést befolyásoló szabályt (pl. aki beszél, mindig a hajához ér, lenéz a cipőjére, szomszédja nevet stb.). Az ezután visszatérő résztvevőnek a közösen megalkotott szabályt kell kitalálnia kérdéseket intézve a csoporttagokhoz.	A résztvevők közösen oldják meg a feladatot az adott időkereten belül. Legalább 4-5 kör férjen bele az időkeretbe. A megbeszéléskor fókuszáljon a szabályok viselkedésre ható erejére.

Speciális szükségletű gyermek fogadása

Gyakorlat (9. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A feladatban egy speciális szükségletű gyermekeket is ellátó csoportban egy olyan gyermek beillesztését kell megkezdeni, akivel a csoport néhány tagja korábbról származó konfliktusban áll. Az agresszió: Énközlések alkalmazása:	A gyakorlathoz használja: 9. sz. Handout. A feladatban szereplő eset ismertetése után alkossanak párokat a hallgatók, és beszéljék meg egymással, hogyan kezelnék a helyzetet. Időkeret: **10 perc.** Beszéljék meg a résztvevők ötleteit. A megbeszélés során térjen ki az alábbiakra is: **Heteroagresszió:** más gyermekek, felnőttek vagy a környezetben lévő tárgyak irányába futó agresszió – ez is egyfajta kommunikáció a gyermek részéről – azt kommunikálja (inadekvát formában), hogy valamilyen feszültség dúl benne – meg kell érteni, hogy mi ez az ok – sokszor a valódi ok kimondása önmagában is csökkenti, levezeti a feszültséget, vagyis megelőzi/megszünteti az agressziót – általában valamilyan aktuális konfliktus vagy történés dolgozik a gyermekben – a valódi kínzó feszültség kimondásra kell kerüljön és próbálják meg megoldani – ne indulatból reagáljunk Ismertesse a résztvevőkkel az énközlés alkalmazásának lehetőségeit: – Énközlés: gordoni módszer.

	– A felnőtt mindig azt fogalmazza meg és mondja el, hogy a gyermeket hallgatva mit érzett és mire gondolt → segíti az őszinte, nyílt és bizalmas légkör kialakulását, valódi párbeszéd folytatását. – Egymásra való figyelés hatására → együttgondolkodás, megértés, nézetek cseréjének adekvát formája.
Vereségmentes konfliktusmegoldás: A beilleszkedés segítése:	Ismertesse a vereségmentes konfliktusmegoldás lépéseit. Ehhez használja a Handout végén található segédanyagot. Jó gyakorlat a beilleszkedés segítésére az, ha a különböző, beilleszkedést célzó feladatokat kiosztja a csoportban élő gyermekek között. Így ők lesznek a "felelősei" az adott feladatnak. Ez nem cask a négyszemközti beszélgetés és ismerkedés lehetőségét teremti meg, hanem a felelősség delegálása révén a másik beilleszkedésének facilitálását is maga után vonja. Érdemes a feladatok kiosztása során kompromisszumra jutni, amit aztán táblázatos formába lehet foglalni, és ki lehet függeszteni a csoportban. Ötletek a különböző feladatokra: – otthon bemutatása – házirend és szabályok betartásának támogatása – értékelő rendszer elmagyarázása – környék bemutatása – foglalkozások elmagyarázása – segítségnyújtás a tanulásban

Tapasztalatok összegzése

Gyakorlat (10. sz. Handout)

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A délutáni feladatsor elején, a „*Meglévő tapasztalatok összegzése*" gyakorlatban leírt vázlatpontok értékelő áttekintése.	A gyakorlathoz használja: 10. sz. Handout. a megszerzett új tapasztalatok alapján milyen jó gyakorlatokkal egészülhet ki az eddigi tapasztalatok tára. A résztvevők által felsorolt jó gyakorlatok kerüljenek fel egy flip chartra. A résztvevők egyénileg oldják meg, majd közösen, nagycsoportban beszélik meg a feladatot az adott időkereten belül.

Zárás

25 perc Gyakorlat

- Záróteszt kitöltése
- Elégedettségmérő kérdőív kitöltése

Forgatókönyv

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
Délelőtt	20	*Interaktív előadás* Bemutatkozás, a továbbképzés indítása		Dia: 2-6.
	45	*Interaktív előadás* 1. Integráció, inklúzió	Handout: 1.	Dia: 7-13.
	45	*Interaktív előadás* 2. Gyermekekkel való bánásmód a különböző szükségletek esetén	Handout: 2.	Dia: 1-21.
	10	SZÜNET		
	45	*Interaktív előadás* 3. Szakellátásba kerülő gyermekek pszichoszociális fejlődésének jellemzői		Dia: 22-24.
	25	*Interaktív előadás* 4. A befogadás különböző színterei		Dia: 25-26.
	20	*Interaktív előadás* 5. A befogadáskor szükséges teendők	Handout: 3.	Dia: 27-32.
	30	EBÉDSZÜNET		
Délután	115	*Gyakorlat* Meglévő tapasztalatok összegzése	Handout: 4.	
		Gyakorlat Érzés - plakátok	Handout: 5.	
		Gyakorlat A nevelőszülői befogadás	Handout: 6.	
		Gyakorlat Közös mese		
		Gyakorlat Különleges szükségletű gyermek befogadása integrált elhelyezés esetén	Handout: 7.	
	10	SZÜNET		
	110	*Gyakorlat* A gyermekotthon érzelmi-társas alaprajza		
		Gyakorlat Traumatizált gyermek	Handout: 8.	
		Gyakorlat Mi a szabály? (kitalálós játék)		

		Gyakorlat Speciális szükségletű gyermek fogadása	Handout: 9.	
		Gyakorlat Tapasztalatok összegzése	Handout: 10.	
	25	*Gyakorlat* Zárás		